

POSUDEK

vedoucího na bakalářskou práci

Jméno a příjmení studenta: Magdalena Vytlačilová
Téma bakalářské práce: Prostorový obrat a pojetí prostoru v díle
Mircea Eliadeho a Jonathana Z. Smitha
Vedoucí práce: Dr. Gebelt

Struktura posuzované práce

Předložená bakalářská práce o celkovém rozsahu 55 stran sestává z celkem pěti kapitol, úvodu, závěru a seznamu použité literatury. Po obsahové stránce se text rozpadá do dvou částí, v první z nich autorka uvádí do problematiky tzv. prostorového obratu, resp. konstruktivistického přístupu k prostoru, ve druhé se zabývá tematizací prostoru v religionistických souvislostech. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány problematice prostorového obratu (2. kap.), analýze prostorového obratu v textech K. Knottové (3. kap.), francouzskému filosofovi H. Lefebvremu (4. kap.), J. Z. Smithovi (5. kap.) a M. Eliademu (6. kap.).

Argumentace a postup práce

Jako cíl práce autorka vymezuje analýzu tematizace prostoru v dílech religionistů J. Z. Smitha a M. Eliadeho a zdůrazňuje, že jádrem textu je především problematika prostoru u Smitha (s. 7) a porovnání jeho přístupu s Eliadeho tematizací prostoru. Oba dva badatele studentka analyzuje, porovnává a hodnotí jak z pohledu religionistiky, tak z pohledu prostorového obratu. Analytické nástroje si přitom vytváří sama, když A) seznámí s problematikou tzv. prostorového obratu, s jeho různými vymezeními, a následně deklaruje své vymezení prostorového obratu: „(1) jedná se o převzetí konceptů z kritické sociální geografie mimo oblast samotné geografie, 2) prostor je v rámci prostorového obratu chápán jako a) společensky konstruovaná kategorie, která aktivně působí na člověka a ne jako pasivní příjemce lidského konání a jako a b) rovnocenný času, 3) přímo nebo zprostředkovaně se odkazuje k textům Lefebvreho a Foucaulta.“; B) předloží vlastní porozumění Lefebvreho triády společenské produkce prostoru, které pak aplikuje na Smithovo a Eliadeho dílo. Ještě, než se tak stane, zabývá se Magdalena Vytlačilová relevantními texty K. Knottové. Knottová se zhruba v posledních dvou desetiletích etablovala jako specialista na problematiku prostoru v religionistice a s jistou mírou zjednodušení lze říci, že se v soudobých religionistických kompendiích a kolektivních monografiích (ke škodě věci) nelze téměř setkat s tím, že by téma prostoru zpracovával jiný autor. Tím vzniká svého druhu kanonizované pojetí dějin tematizace prostoru v religionistice, jež — navzdory nespornému přínosu Knottové — trpí nedostatky, které činí předmětem své kritiky i autorka posuzované práce (s. 16-18).

Analýza Eliadeho a Smitha v druhé části práce zahrnuje všechny relevantní aspekty jejich děl: v případě Eliadeho: posvátný prostor a jeho geneze, hierofanie a symbolismus středu; v případě Smitha: především klasifikace prostorovými kategoriemi *tady*, *tam* a *kdekoliv*, dále tzv. *lokativní* a *utopická* mapa světa a vztah prostoru a rituálního jednání.

Autorka dochází k závěru, že Smith ve své tematizaci prostoru sice nečerpá z konstruktivistické geografie a nereaguje na díla Lefebvreho a Foucaulta, což znamená, že jej v

přísném slova smyslu nelze řadit do prostorového obratu, přesto s tímto paradigmatem sdílí jeho zásadní charakteristiku, kterou je pochopení prostoru jako společensky konstruovaného. Obecně považuje autorka Smithův přístup za kreativní a vyvážené geohistorické pojetí, přičemž toto pozitivní hodnocení je třeba chápat rovněž na pozadí dle mého soudu oprávněné kritiky Eliadeho přístupu k prostoru a její nekritické recepce v religionistice. (s. 47, 48-49)

Hodnocení práce

Téma práce je náročné jak jednotlivými stavebními prvky, tak celkovou intencí. Každý, kdo někdy četl Lefebvrehovo text *Produkce prostoru*, ví, jak obtížný a interpretačně otevřený text to je. Na tomto pozadí je třeba hodnotit, jakým způsobem se autorka s tímto dílem vyrovnává, analyzuje zmíněnou triádu společenské produkce prostoru, také např. absolutní a abstraktní prostor, přičemž prokazuje znalost širších souvislostí Lefebvrehova díla a diskuzí o něm. Ani vyrovnání se s dílem J. Z. Smitha není dle mého názoru snadnou záležitostí. Autorka prokazuje nejen znalost literatury a problematiky religionistické, ale rovněž diskuzí a literatury různých proudů geografie. Na práci si cením kromě zpracování jednotlivých problémů především skutečnost, že práce sleduje badatelské cíle, vymezuje jasně termíny, s nimiž argumentuje, vysvětluje a shrnuje jednotlivé kroky argumentace. Uvedená pozitiva je třeba nahlížet na pozadí skutečnosti, že hlavní cíl práce, totiž analýza Eliadeho s Smithova díla v perspektivě tzv. prostorového obratu je originální i ve světové literatuře.

Závěrem

Struktura práce odpovídá vymezeným cílům, které jsou stejně jako závěry práce jasně formulovány a zdůvodněny. Způsob vyjadřování, stejně jako množství a povaha použitých pramenů odpovídá odborné studii a jednoznačně přesahuje obvyklý standard bakalářských prací. Po formální stránce splňuje práce všechny požadavky, je přehledně uspořádána a čtivě napsána. Předložený text překračuje nároky na bakalářskou práci a rozsahem i způsobem zpracování odpovídá nárokům práce diplomové. Práci hodnotím jako „výbornou“ (1) a navrhuji k publikování, ať již jako celek či v dílčích studiích.

ThDr. Jiří Gebelt, Th.D.

16.7.2018